

да откриеш нейния корен; тя е сякаш реминисценция, далечен отглас и е вече
да разбереш причината, жизнения повод.

Тихият пролетен дъжд
звънна над моята стряха,
с тихия пролетен дъжд
колко надежди изгряха!

Тихия пролетен дъжд
слуша земята и тръпне,
тихий пролетен дъжд
пролетни приказки шепне.

В тихия пролетен дъжд
съязи, възторг и уплаха,
с тихия пролетен дъжд
колко искрици изтляха!

Неговият глас никога не се издига, а само нежно гали като монотонната песен
на пчелите около разцъфналите клони. Може би си спомняте неговото стихотворение
„В глухото поле“, което е обгърнато от безплътните воали на бялата луна, където „ст
ният звън“ на града заглъхва тихо и глухо. В тая бяла, призрачно нежна нощ ка
че ли бурната радост и ликуването биха внесли дисхармония, биха били неуместни —
поетът живее светлата скръб на спомена. Пролетта не събужда у него буен кипез на
сили, а само „тиха сладостна песен“.

Тоя поет е лишен от енергия и бодрост, от съпротивителни сили и готовост
за защита от убожданията на живота. Тая женствена, крехка, слаба душа най-добре
познава тихата нежна скръб, печалната грация на меланхолията и само нарядко тъжната
радост на успокоението и примирението. Това, което само докосва душата и звучи
едва чуто, недоловимите сърдечни трепети, призрачната тъкан на здрачните блянове,
смътните изблици и възторзи, на които човешката реч не е намерила още име, —
всичко това в стиховете на Лилиев се превръща в музика, в мелодии, които чувстви
телното ухо долавя, разбира.

Цялата му поезия е една въздишка на тая нежна душа, вечно устремена към
непорочните, снежночистите, девствените радости:

Над твой дом спокойствие. Плете
приветна песен волна чучулига;
и ти си пак безгрижното дете,
което среща своята първа книга...

Колко често „прозрачният сребърен ручей“ на неговото детство го зове към
света на първите безгрешни радости, колко пъти той ще иска да се приласкае във
вълните на това „море на съзвучие“, да послуша шума на лозите над „тихата бащина
стряха“! Чистият кристал на детските спомени завинаги ще звъни в сърцето му и ще
облагорождава с една светла любов неговите стихове. Тия спомени стоят като лунна
петна по бялата му дреха и той никога не ще може да ги изтрие от там.

Може ли да се говори за любовна лирика у Лилиев? За нея в едно стихотвор
ение той казва:

Ти в морската пяна се ражда,
под белия лунен покров,
и пали в душата ни жажда,
безумната жажда: любов.

Но у него любовта твърде малко прилича на чувствената езическа богиня, която
се е родила от морската пяна. У него тя е нещо полувъздушно, фея, която с бели
пръсти докосва сърцето, която може да ти обещае безплътната „Ничия Никого“,
но не и божествената дъщеря на Тиндар. У Лилиев няма негà и желание, в неговата
любов има нещо херувимско, неземно, безгрешно. И тая дума, „безгрешен“, която

пъти се повтаря в неговата поезия! У нас, обикновените хора, тя винаги е земна, греховна, изплетена от знойни страдания и плът. Но неговата душа не е облъхната от „сватбен звън“. Той като че ли е запазил само спомена за „първата прслет“, „първата любов“ и сега, когато край него минават „случайно срещнати жени“, които обещават „да създадат от мига вечност“, той остава в сребърните люлки на първия си блян. Като бедният рицар на Пушкин той е имал едно видение и това първо впечатление му остава за цял живот. И Лилиев малко знае за любовта, често той говори за нея от името на жената — „Песен“, „Съдбата те изпраща бледен“, „Прсцавай! Не зови! Не спомняй!“, „Тежат ми венчалните думи“. Тя е, която зове в неизвестния кът на любовта, която чака него, „вечния жених“, която говори със зла ирония за „вековните лъжи“ на брака и която, горда и непокорна, е готова да хвърли венчалния пръстен, когато настъпи „измамния час“.

Когато четем тия песни за любовта, сякаш присъствуваме при развързката на една тъжна история, една любов, която никога няма да се осъществи, на която е съдено да угасне „в здрачните вълни на всепрсцаваща забора“. Защо, по какви причини? Лилиев само признава силата на любовта, знае за нейното съществуване, понякога търси нейната опора, но като че ли никога няма да се отпусне напълно на нейните вълни. И затова тая чудна мелодия за любовта „Пламват нежни, пламват бели...“, пълна с лебедова грация и чистота, звучи като нещо приказно, неземно, но не и като жизнено томление и желание. Това е нежна покана за празника на любовта, някакъв възблеск, в който звънят сребърните звънчета от колесниците на феите на любовта. И като всичко друго у Лилиев — близо до сферите на поетическата абстракция.

Пацифистичните стихове на Лилиев могат да бъдат негова гражданска чест и гордост. Разбира се, това не е нито осъзнатия, нито мъжествения зов на бореца. Те, както всичко лилиевско, са молба („Във той век на хищно изтресение“), женствен протест, стон.

И воини морни заират край друма,
люляни от полска света тишина,
и мълком повтарят тревожната дума:
война.

В съня си те виждам, о сладка измама!
че стигат честити честита страна,
где всички живеят безбурно, где няма
война.

Той представя родината като стара гора, която плаче над „мъртви и неизвестни синове“. Той запечата в стихотворенията си „чудовищния образ на войната“. И сякаш се уплаши — верен ли е на своя народ? Всички около него песа химни на войната, говореха за „национална слава“, оправдаваха завоевателните стремежи на нашата буржоазия. И той, смирен и гузен, „последен“ сложи своя дар пред „олтага“ на родината, където наред с кротката всеотдайна любов ще доловим фалшивите ноти на казионния патриотизъм:

И тая песен вдъхновена
разнасят волни ветрове
низ твоята земя свещена,
която всички нас зове —
да мрем със светлата надежда
на нашите свети деди,
че твоят бог ще се оглежда
на Вардар в бързите води.

Но за разлика от някои символисти, които поставиха лирите си в услуга на шовинизма на българската буржоазия, Лилиев остана верен на себе си, на своя хуманизъм, на своя чист патриотизъм.

Войните и настъпилите след тях събития събаряха кулата от слонова кост, където се затваряха поетите. Една желязна метла безмилостно измитае всички трии на модернизма. Революцията гърмеше по площадите, властно навлизаше в поезията; нейните удари трошаха стените на символистичните дворци и един ден символистите се оказаха на улицата, сред тълпите, сред живота, от който те се крияха.

За тая истина узряваше и Лилиев. Песимизмът, тежкото неверие все повече се промъкват в неговите песни. Той започва да чувства безплодността на собствените си естетически идеали, на собствената си поезия; един подир друг се срути неговите кумири. Той не вярва вече в любовта — „Кому се усмихваш, любов?“, не вярва в творчеството — „Кому са нужни модрите венци от земните си скърби и плетеме?“ От него се изтръгват такива стонове на отчаяние:

Върнете ми безбурната любов,
върнете ми желанията прежни,
и Тракия с лазурния покров,
и Тракия с лазурите безбрежни!

Стиховете му излъчват такива отровни стрели на скептицизма:

Сменете ненужни доспехи:
не виждам ни брат, ни врази!

В тия стихове той най-често говори не от свое име, а от името на колективния от името на поетите като него (това огромно отчаяние не може да бъде само лично). „И времето, най-верния ни враг“, „Пред очите ни гаснат сияния“, — „Мечтите зънат в нашия път“, „Словата ни гаснат без зов“. С инстинкта на истински поет той чувства, че това не е само негова, лична съдба. Тия хора някога тръгнаха с надеждата да достигнат абсолютната, вечната красота, да достигнат недосегаемите върхове на изкуството. Но ето, зад тях е дълъг път, те се обръщат назад и виждат само скърби, безводни пустини, из които напразно са търсили чудния извор на красотата. „Как са нашите надежди, къде са нашите венци?“, отчаяно се питаха те. „Дали към белите Витлеем извеждат пътища неясни?“

С поезията си Лилиев стана, както казва Георги Цанев, изразител на залеза на един идеен свят. Той почувствува безплодността, духовния крах на символизма — на неговата естетическа същност и философия. Край неговата безродна стряха отминаваха с песни тия тълпи, които той смяташе обладани от единствената жажда: „да бъдат смирени, да бъдат добри“. В техните песни той усещаше бодрост и увереност в утрешния ден — „тях слънцето ги чака и пролетта безбрежна и смелата надежда, че вечността е с тях“. А в душата му цареше огромна пустота, той не можеше да намери вече „прелез към живота“. Тоя процес, тая борба на два идейни свята най-ярко се възплъти в неговите стихотворения.

Никога вече в неговата поезия няма да се върнат ведрите настроения като „Над твоя дом спокойствие“. Над неговия дом надвисваха облаци, които никога не ще се разсеят. Никога вече морето на съзвучие няма да го приласкае с вълните си. Опшумяха тъмните лози над тихата бацина стряха. Няма да се върне мечтата да прескочат рътлини и моря, за да достигне чудната Жар-птица, която заспива своя златен сън.

Кой е вдигнал десница срещу огледалото? Чии са тия сълзи, които протичат по загрижените ланити? Кой рони безсърдечни речи в дрезгавината на настъпващия вечер? Това ли е поетът на белите лилии, който изпя най-нежните песни в нашата поезия? Ние знаем неговите свежи утрини, „златокласите“ нивя на Тракия, неговия „сърдечен свиден кът“, където трептят „лъчи-стрели“. Неговата ръка никога не е вдигана за удар; неговите „нецелунати“ ръце са били винаги протегнати с молба; той сам е кротка светлина, един изваян тъжен жест. Защо сега е замахнал срещу образ в огледалото — сякаш срещу своята поезия, срещу своята вяра?

Почакайте, преди да изкажете присъда! Декадансът, Алберт Самен и Маларме тук няма да обяснят нищо. Пред нас е една трагедия, която малко творци са преживяли. Това е една катастрофа, която опустоши завинаги един поет, която угаси завинаги живият пламък в неговите съдини.

Чуйте, той ще ни разкаже за своята съдба, за жребия на неговите братя, поети, изгубили своята надежда, своята вяра:

Какво ще кажем ние на младите сърца?
Ний тръгнахме безшумно, с надежда окрили,
и ето ни безродни, и ето ни сразени,
пронизани от знойни тропически слънца.
Ръцете ни са празни, и в нашите съдини
не трепва живият пламък на живата вода,
пред морните ни стъпки залязва навсегда
звездата на живота. И нашият дух ще мине
като изгубен друмник по своя стръмен път.
На запад подранила вечерница ще блесне,
и плахите ни мисли, и плахите ни песни
сред вечната забрава без ек ще отзвният.

Така силно Лилиев никога не е говорил. Никога не е бил така жестоко откровен. Никой не е произнасял по-силна и по-искрена присъда над тоя свят.

Това е като че ли прощалният акорд на неговата поезия, една печална равнометка. По-нататък той не намери морални основания в себе си да твори. Той не можа да скъса с миналото и да тръгне с тия, които отминаваха с песни безродната му стряха. Като поет той умря заедно със символизма. Но и поетическата му смърт беше толкова изящно благородна, толкова грациозна, колкото поетическия му живот.

★

Днес, когато пред нашата поезия стоят други задачи, Лилиев не може да бъде знаме, не може да бъде учител и пророк. Той беше в плен на една упадъчна естетика и философия. Винаги трябва да си даваме сметка за тоя символистичен баласт, с който са отрупани неговите стихове, за тия баражи на декадентската естетика, които трябва да преодоляваме, за да достигнем до хубавите настроения в неговата поезия. Ние не можем да затваряме очи пред неговите нездрави настроения, пред тия негови стихотворения, където личи страх и бягство от живота, отчужденост от хората. Не можем да не осъдим неговите химни на нощта и самотата, неговия безплоден песимизъм. И все пак не можем да го забравим. Неговото отсъствие в българската поезия веднага би се почувствувало, той си има в нея своето място както флейтата в големия симфоничен оркестър наред с тимпаните и тръбите. С него българският стих стана по-гъвкав, по-изящен, по-сигурен инструмент, с който можеш да изразиш и най-леките трепети на сърцето. Той направи по-доловими, по-ясни едва уловимите, едва отгатваните, неизвестните движения на душата, с изящни пръсти докосна най-нежните й струни. Тоя поет на скръбта и умората, на кротката печал и бледите лилии е останал за нас синоним на всичко нежно, женствено безпомощно, девствено чисто. Самото негово име сякаш ни облъхва с меланхолия аромат на самотата, с тъжната грация на увяхнал цвят, с тихата тъга на спомена, — неща, понякога тъй скъпи на сърцето. И може би уморен от тежката философска мисъл на Пенчо Славейков, от могъщите стонове на това огромно кървящо сърце, наречено Яворов, след умората от житейската врява и дневен труд вие ще искате да си починете в тихата алея на Лилиев, където нежната мелодия на увяхващи листа ви унася в някакъв скъп спомен. Защото за нас той си остава една нежна мелодия, той. . . — нека го кажем с неговите думи:

. . . Той беше светъл,
той беше сам една мечта.

КРЪСТЬО КУЮМДЖИЕВ

НИКОЛАЙ ЛИЛИЕВ

Преди повече от петдесет години в „Демократически преглед“, „Съвременник“, „Оса“, „Българан“ и други вестници и списания се появяват изящните стихове на Н. Михайлов, който започва да се подписва Николай Лилиев. В тях наистина има нещо лилийно грациозно — те са сякаш бели, с цвета на девствеността, недокоснати от знойните пръсти на живота. Това са песни за слънцето, за утрото, за равното Загоре, химни на пролетта. Колко упосние, колко възторг има в това „Слънце, Слънце“. Кой днес не знае „Светло утро“, „Съмна в сънните градини“, „Тихият пролетен дъжд“? От тях ни лъха ведрата безоблачност на лятното утро и синята безбрежност на лазурите над Тракия.

Пак по това време в хумористичното списание „Българан“ се печатат стихотворенията на срамежливия хуморист Одуванчик. Но българановият хумор е чужд на крехкото полско растение, чиито ефирни листица се разпиляват, щом се докоснеш до тях. Нежният поет сякаш свенливо поруменява от невинните си шегички: той говори за „мили дяволски очи“ на „англичанки и рускини“, но едва ли би имал смелостта да погледне в тях. Смехът е проява на силен дух, за сатирата се иска мъжественост и смелост и Лилиев напразно се мъчи да направи сатира от стихотворението си „Сонет“. Стрелата на Одуванчик срещу „царщината“ е крехка, не може да прободне, той не умее и няма смелостта да я насочи в сърцето.

Стихотворението „Аз чувам сърцето на мъртвия ден“, излязло в Бакаловия „Съвременник“, е също нещо необичайно за неговото творчество.

Аз чувам шума
на бъдащия град,
аз чувам дима
на фабрики тъмни
сред шепот злорад.
Защото аз чувам, че скоро ще гръмне
стоманият чук
и тежкият влак...
Аз чувам болезненият звук
на глухия мрак...
Защото аз чувам, че скоро ще съмне...

Това смъртно предчувствие за бъдещето, което въпреки своята мъглявост и неопределеност може да попадне на тогавашната прогресивна мисъл, говори за влиянието на обществените настроения върху младия творец. По-късно в социалистическото списание „Борба“ той печата антимилитаристичното стихотворение „Моята родина“, което носи по-определен и по-конкретен характер от известните му пацифистични стихове. Критичният дух на поезията, преди да попадне под влияние на модернизма, оставя следи върху ранните му творби. Демократичните и мъгляво-народнически идеи, които минават под марката на социализма, сега, в края на деветстотинте години, са вече с по-късна дата. Това може би докосва и младия Лилиев. Разбира се, едва забележимо, това са нетрайни настроения.

Но първите лъчи на неговата поезия ни карат да си мислим какъв поет би бил той без символизма, който стерилизира, дори до голяма степен осакати неговото перо. Може би тук нямаше да гърмят ерихонските тръби на социалния бунт, може би той нямаше да бъде изразител на борбите и страданията на народа; може би никога нямаше да бъде вожд на „тъмни и безпътни“, както по-късно несмело ще загатва. Но той щеше да бъде светъл, хармоничен лирик, завинаги заплесен от ведрите равнини на неговата родна Тракия, от прозрачния сребърен ручей на неговото детство; неговите песни нямаше да бъдат писъци в нощта, безпричинно тъжни и отчуждени от живота, в тях нямаше да бучат вълните на песимизма; може би те винаги щяха да бъдат златни стрели на една ведро хармонична душа. Може би. . .

Светло утро, ти прокуди
всяка пара и мъгла —
пеперуди, пеперуди,
тънки, сребърни крила.

Това беше свежата, безоблачна утрин на Лилиев, светлото утро на неговата поезия, чието пладнѐ ще прорежат светкавици и чиято рано настъпила вечер ще се сведе като саван над белите надежди.

Но символизмът навлизаше в литературата с трагически успех. „Безсъници“, „Подир сенките на облаците“, „Regina mortua“ са вече излязали. Издигаха се лозунги — „Бодлер или Тургенев“, който биха били само маниашки приумици, ако нямаша такива драматични последствия за литературата; говори се с презрение за реализма. Напразно старият патриарх на нашата литература в предговора си към „Легенди край Царевец“ обвиняваше младите, че пишат студени, негрятни от топло чувство стихове, че създават поезия, чужда на българския дух. Пенчо Славейков осмиваше „рошавите глави“, които си въобразяваха, че всяка разчорлена коса е фризура. Тоя духовен диктатор, който с блестящи като секири фрази нанасяше удари на „фасулковщината“, на некултурността и ориентализната на нашата буржоазия, без да съзнава, доста беше разчистил пътя на модернизма. Той не разбираше това и се дразнеше, той не можеше да си обясни защо сега никнеха бълхи там, където беше сял драконови зъби.

Декадансът, това отровно цвете на една залязваща цивилизация, намери благодатна почва в душите на младите. Той се появява там, където жизнените сокове са пресекнали и духовете са уморени и преситени. В една млада и жизнена нация, в една млада култура, която е в подем, това явление изглежда необяснимо. Най-лесното обяснение е подражанието, модата, преклонението пред силните образци, които идват от две посоки — Франция и Русия.

В тоя исторически момент, когато българската буржоазия установяваше пълно господство, когато буржоазните страсти се развихриха и потапяха всичко в смрадното си блато, когато в живота навсякъде се ширеха кариеризмът, общественото лицемерие, печалбарството и ниските импулси, между господстващата класа и честната интелигенция не можеше да не възникне конфликт. Големият конфликт между буржоазията, който по-късно щеше да увлече всички, още назряваше, изживяваше външно по-спокойни и (само за просветените) пълни със заплаха форми. В тия условия, когато от живота изчезва всичко светло и възвишено, когато действителността е толкова чужда на изкуството, първият естествен рефлекс е бягството от тая действителност. А символизмът обещава на поетите „свобода“ на индивида, „свобода“ в изкуството, „пренебрежение към социалния анекдот“, както се изразява Реми де Гурмон, един от adeptите на модернизма, отричане на действителния свят за сметка на „единствено реалния“ вътрешен мир. Нашите символисти по-късно ще разберат колко скъпо им струва тая „свобода“. Но от декаданса най-много им допадна неговия реакционен романтизъм, неговия призив към скриване от живота и неговите проблеми. Защото те не познаваха тая болезнена умора на духа, тая болезнена изтънченост на интелекта, тая преситеност от логиката на живота, от рационалното в света, тоя стремеж към ирационалното, парадоксалното, ало-

гичното, характерен за наследствените принцове на една разлагаща се културна димна тия.

Николай Лилиев беше от тия, които най-безрезервно приеха това течение, неговата естетика и си спечели името на един от най-последователните символисти у нас.

Лилиев съзерцава света под такъв ъгъл, в такава перспектива, че багрите и белия шума и тоновете, ярките чувства и страсти се губят, остават само означенията, душевните проекции. Подчинен на догмите на символизма, той търси само най-общото, общо валидното в поезията. За символизма е важен не фактът, не веществото, а „смыслът“ това, което стои зад видимото, „идеята“. Тук под „идея“, „същност“ трябва да разбирате личната субективна оценка на поета. Защото за символизма светът е нереален, а значението са само чисто субективните преживявания. А тази вътрешна същност на нещата се изгражда чрез музиката, линиите, ритма, но не и чрез конкретните думи, конкретните означения. Символизмът не вижда друг път, за да се прескочи през тъмните стени на временното, преходното, предметното. У Лилиев думите и образите се подлагат на дълга обработка и дестилация, докато се дематериализират, докато се издигнат в една ефирна сфера, където вече тяхната конкретност и осезаемост изчезват, където те се превръщат в розов дим. В този дим сякаш са обвити всичките му стихове. В тях няма тънени на страстта, светкавици на мисълта, те не са оросени с капки кръв и могъщо сърце. През този розов дим нашият поглед едва съзира нежното пламъче на чувството, плахите импулси на едно несмело сърце. Струва ти се, че този човек вече поглъща светлината, отколкото я излъчва. Думите сякаш дълго, много дълго стоят в дълбините на душата като бисерът в бисерната мида. Много години трябва да минат, докато се шлифова докрай, и когато излезе на бял свят, има матовия блясък на мъртво око, което разсейва светлината.

На пръв поглед сякаш жизнените явления едва го засягат, той през седи стени, със седем ключалки се заключва от света, но кръвците на живота бият в ушите му, събуждат страдания, нараняват. Да вземем поемата „Градът“:

Из тоя друм съмненията бродят,
изгубен син, не тръгвай в тоя друм!
Там горестни затмения те водят,
из тоя друм съмненията бродят,
съмненията дават твоят ум!

Молбите на майката, която се бои за своя син, са само най-обща форма, емоционален тракт на една жива майчина реч, формула.

Аз не послушах сърдечни моления,
тръгнах към чужди земи...

Той, детето на един патриархален свят, синът на ведрата Тракия, попадна в адския вихър на един Вавилон:

Счуват се смътни въздишки сподавени
тъмне бездомната нощ,
молят безпътни жени, изоставени
в пропасти мрачни без вожд.

Буря се носи над град и селения,
буря прегради ломи.

Той вижда повехналите чедра на града, който ги обхваща с каменни ръце. Всичко неосъзнат в тълпата за него е брат, той иска да бъде „страж на тъмни и безпътни“ на тия жертви на демони зли, които сякаш отиват на страшния съд.

На страшен съд
вървят
тълпи,
не спи,
кипи
градът.

Тия стихове бият като тимпани при екзекуция.

Това е една своеобразна, почти фантастична картина на капиталистическия град. За разлика от други символисти Лилиев е далеч от философията на „гордата, силна“ личност. Неговият кротък хуманизъм се изразява в съчувствието му към чедата на града, той не се срамува от родството си с градските тълпи — „О призгаци в нощта, бездомни мои братя!“

Разбира се, Лилиев не може да даде в истинска светлина „тълпите“ на града; неговото виждане е субективно, лилиевско; тълпите не са само „смирени и добри“ (по-късно той сам ще види и техния революционен размах, техния поход към „слънцето... и пролетта безбрежна“).

И макар че в тая поема намираме жизнено верни черти, тук няма бои, няма характерни подробности, няма краски — преживяването, събитието, страстите стават в една далечна проекция на истинския град, в някакви почти абстрактни сфери.

Или тая страшна поема на безсмъртното човешко страдание — „Ахасфер“. Той общочовешки тип, Ахасфер, тук няма човешки черти. Той не е евреин, не е и българин. Той не е и човек. Той е абстракция, понятие, отвлечен символ на изкуплението. И затова неговото страдание, което намира такива силни формули —

Да чакам ли? Годиците не спят
от писъците земни ужасени,
вевящи опасват моя път
о Господи, смили се ти над мене!

— не може да ни накара да почувствуваме истинско човешко състрадание.

Когато Лилиев говори за природата, ние нямаме конкретно усещане за нея. Тя не е нашата българска природа. Тя изобщо не е природата, защото няма форми, няма материалност, не е пейзаж, не е краски. Тя е само духовна пресекция, лъчи и вълни, сред които поетът се разтваря. Виждате „Лунни петна“, където има един цикъл „Песни за Тракия“. Никой няма да познае нашата Тракия. Поетът е очистил всички материални, жизнени, знойни, конкретни белези.

Знам сърдечен свиден кът.
Сред замрели в сън ели,
звучен ручей ромоли,
и лъчи-стрели трептят.

Там в забрава рой пчели
своя сватбен танц въртят.
Боже, в тоя цветен път
моята вяра окрили.

Кой ще каже, че това е картина, че това е пейзаж? Това е чудно поетическо желание, блян, разсеяни душевни лъчи, които се сплитат в това видение. Това е един кът от неговия рай — тих, целомъдрено успокоен, където душата се унася сред „сватбения“ танц на пчелите. В тия песни за Тракия Лилиевият дух — една непрекъсната дисхармония, едно вечно противоречие между желание и действителност — сякаш стига до примирение със света. Той, който изтръгва от най-слабото докосване на живота, на чиито устни е сякаш застинала молбата към света — *poli me tangere*, не ме докосвай — тук е в светла хармония с природата. В тия песни той поет на нежната меланхолия изгражда великолепно постигнати настроения, където границата на чувството, изяществото на поетическата фраза, музиката на стиха просто опиват.

Лилиев не е поет на ясните класически форми. У него тъгата и щастието, радостта и страданието нямат определени очертания, не се изрязват с длъстето на скулптора, за да се запечатат в стиха с железните си очертания. Те сякаш се преплитат в играта на лъчите, на сенките и светлината, звучат в полутъмните и заглъхват в нежно трептене. Скръбта у него наистина „ръжи като дъжд“, дифузно се разсейва, в нея се потапяш, тя става атмосфера около теб и не можеш да я уловиш, не можеш